

Notat

Modtager(e):

M

Kopi:

Rapport:
Universiteternes Kvalitetsarbejde

30. september 2009

Universitets- og
Bygningsstyrelsen
Bredgade 43
1260 København K
Telefon 3395 1200
Telefax 3395 1300
E-post ubst@ubst.dk
Netsted www.ubst.dk
CVR-nr. 2090 5808

Sagsbehandler
Anne-Kathrine Mandrup og
Trine Marie Melchior Madsen
Telefon 7226 5593
Telefax
E-post tmmm@ubst.dk

Sagsnr. 09-054275
Dok nr. 1059281
Side 1/28

Indholdsfortegnelse

1. Forord	3
2. Indledning	4
3. Den internationale og nationale udvikling inden for kvalitetsarbejde	5
4. Centrale rammer for universiteternes kvalitetsarbejde	5
4.1 Universiteternes kvalitetsarbejde i medfør af Universitetsloven	5
4.2 Akkrediteringsloven og akkrediteringsbekendtgørelsen	7
4.3 Europæiske standarder for kvalitetssikring	8
4.4 Kvalifikationsrammen	9
4.5 Læringsmål for de enkelte fag (Karakterbekendtgørelsen)	10
4.6 Lov om gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne	10
5. Universiteternes kvalitetsarbejde	10
5.1 Kvalitetspolitik og organisering	11
5.2 Eksempler på universiteternes kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet	15
Bilag 1 Arbejdsgruppens sammensætning	23
Bilag 2 Links til information om universiteternes kvalitetsarbejde	24
Bilag 3 Links til love, bekendtgørelser, kvalifikationsrammen mm.	27
Bilag 4 De europæiske standarder for intern kvalitetssikring på de videregående uddannelsesinstitutioner	28

1. Forord

Kvalitetsudvikling er en forudsætning for at nå vores mål om universitetsuddannelser i verdensklasse. Universiteternes kvalitetsarbejde og lovgrundlaget har de seneste seks-syv år gennemgået en rivende udvikling. Med denne rapport gør vi status for kvalitetsarbejdet på universitetsområdet.

Udover behovet for en generel status er rapporten også foranlediget af Rigsrevisionens "Beretning til Statsrevisorerne om sikring og udvikling af kvaliteten af universitetsuddannelserne" fra april 2008.

Beretningen var i løbet af sommeren 2008 genstand for skriftlig dialog mellem statsrevisorerne, videnskabsministeren og rigsrevisor. Rigsrevisor identificerede afslutningsvis fire punkter til opfølgning, som rigsrevisor vil orientere statsrevisorerne om:

- Behov for øget vejledning til universiteterne om de centrale regler for universiteternes kvalitetsarbejde
- Indsats for at fremme erfaringsudveksling universiteterne imellem om deres kvalitetsarbejde
- De kommende udviklingskontraktens mål for universiteternes kvalitetsarbejde
- Universiteternes indsats for at gøre kvalitetsarbejdet målrettet og helhedsorienteret, bl.a. ved brug af uddannelsesevalueringer og systematisk inddragelse af interessenter.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 3/28

I denne rapport giver Universitets- og Bygningsstyrelsen en samlet præsentation af de centrale regler for universiteternes kvalitetsarbejde. I forbindelse med udarbejdelsen af rapporten har der været nedsat en arbejdsgruppe med deltagelse af repræsentanter fra de otte universiteter og Universitets- og Bygningsstyrelsen. Universiteterne præsenterer hver især konkrete eksempler på, hvordan de arbejder med at udvikle og sikre kvaliteten af deres uddannelser. De mange gode eksempler giver et øjebliksbillede af universiteternes indsats på området og understøtter hermed deres videndeling.

Universiteterne indgik ultimo 2007 nye udviklingskontrakter. I forbindelse med udarbejdelsen af udviklingskontrakterne for perioden 2008-2010 blev det præciseret over for universiteterne, at universiteternes kvalitetsarbejde skal indgå som element i udviklingskontrakterne. Universiteternes kvalitative og kvantitative mål for kvaliteten i uddannelserne i udviklingskontrakterne afrapporteres særskilt og er ikke behandlet i denne rapport.

Det er mit håb, at rapporten kan informere og inspirere universiteterne og dermed styrke deres fortsatte kvalitetsarbejde.

Venlig hilsen

Jens Peter Jacobsen
Direktør
Universitets- og Bygningsstyrelsen

2. Indledning

Universiteterne har ansvaret for at sikre og udvikle kvaliteten af deres undervisning og uddannelser. De interne kvalitetssystemer skal sikre universitetsuddannelser af høj kvalitet og med relevans for arbejdsmarkedet. Det er op til de enkelte universiteter at opbygge et system, som sikrer og udvikler kvaliteten af deres undervisning og uddannelser.

Universitetsloven og akkrediteringsloven opstiller rammerne for henholdsvis universiteternes interne kvalitetsarbejde og ACE Denmark – Akkrediteringsinstitutionens (ACE) eksterne akkrediteringer af universitetsuddannelserne.

Med sin oprettelse i efteråret 2007 fik ACE til opgave at akkreditere alle nye og eksisterende universitetsuddannelser. Akkrediteringerne skal dokumentere, at universitetsuddannelserne lever op til centralt fastsatte kriterier for uddannelsernes kvalitet og relevans for arbejdsmarkedet.

Den internationale udvikling inden for kvalitetssikring og -udvikling på universitetsområdet har haft stor indflydelse på de danske forhold. Såvel de centrale regler som universiteternes interne tilrettelæggelse af kvalitetsarbejdet er blevet påvirket af specielt den europæiske Bologna-proces. Denne udvikling beskrives kort i kapitel tre.

Rapportens kapitel fire præsenterer de centrale regler for universiteternes kvalitetsarbejde. Udover at informere om reglerne viser kapitel fire, hvordan de forskellige regler indbyrdes understøtter universiteternes samlede kvalitetsarbejde.

Universiteternes interne kvalitetsarbejde har gennemgået en gennemgribende udvikling de seneste år. Eksempelvis er universiteterne i fuld gang med at opbygge og udvikle deres kvalitetspolitikker og kvalitetsorganisationer. Universiteterne er forskellige, og det må forventes, at forhold som universiteternes størrelse, de fagområder, de dækker, deres organisering og internationale relationer vil være afgørende for, hvordan deres kvalitetssystemer udvikles. I kapitel fem præsenterer universiteterne således forskellige eksempler på deres kvalitetsarbejde, der tilsammen tegner et billede af den aktuelle situation og understøtter videndeling om kvalitetsarbejde.

3. Den internationale og nationale udvikling inden for kvalitetsarbejde

Bologna-processen er et bredt europæisk samarbejde, som siden 1999 har været med til at sætte skub i udviklingen af de videregående uddannelser i Danmark og i resten af Europa. Kvalitetssikring indgår sammen med gennemsigtighed i uddannelsessystemerne og gensidig anerkendelse af uddannelseskvalifikationer som de vigtigste initiativer i bestræbelserne på at udvikle et fælles europæisk rum for højere uddannelse.

Specielt har udviklingen af fælles europæiske kvalitetssikringsstandarder haft stor indflydelse på universiteternes arbejde med at udvikle sammenhængende kvalitetssikringssystemer, udviklingen af det danske akkrediteringssystem og ACE's akkrediteringer.

Kvalitetsarbejdet på universiteterne påvirkes også af andre udviklingstendenser. Gennem samarbejde med bl.a. amerikanske universiteter er nogle fagområder blevet påvirket af de kvalitets- og akkrediteringssystemer, som er udbredt i USA. Især har fag- og institutionspecialiserede akkrediteringsordninger inden for de tekniske, erhvervsøkonomiske og sundhedsvidenskabelige fagområder påvirket kvalitetsarbejdet på disse områder.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 5/28

Også i europæisk sammenhæng er der foregået en udvikling af det faglige samarbejde inden for specielt de tekniske og naturvidenskabelige universitetsuddannelser. Inden for rammerne af Bologna-samarbejdet har Tuning-projektet siden 2000 involveret europæiske universiteter og forskellige faglige miljøer (historie, kemi, erhvervsøkonomi, europæiske studier mm.) i udviklingen af fælles faglige platforme. Dette arbejde videreføres blandt andet af faglige netværk på europæisk eller internationalt niveau.

Et af kendetegnene ved Bologna-processen er, at aktører på alle niveauer i uddannelsessystemet inklusive de relevante videnskabsministre er involveret i arbejdet. Danske universiteter, organisationer og ministerier har været godt repræsenteret på forskellige planer og i forskellige aktiviteter i Bologna-processen. Dette har resulteret i, at Danmark er i front med implementering af Bologna-målsætningerne.

4. Centrale rammer for universiteternes kvalitetsarbejde

Det er universiteternes ansvar at sikre, at deres forskningsbaserede uddannelser er af høj international kvalitet, og at denne kvalitet løbende kan dokumenteres. Det enkelte universitet beslutter selv, hvorledes uddannelsesbevillingerne (taxameter-tilskuddet) skal anvendes, herunder fordeling på undervisning, prøver m.v., inklusive censur, samt kvalitetssikring og -udvikling af uddannelserne.

4.1 Universiteternes kvalitetsarbejde i medfør af Universitetsloven

Med universitetsloven fra 2003 blev der sat øget fokus på universiteternes kvalitetssikring af forskning og uddannelse. Opgavevaretagelsen blev fastlagt således:

- Dekanen har det overordnede ansvar for ledelsen af hovedområdet og skal sikre sammenhæng mellem forskning, uddannelse og kvalitet af uddannelse og undervisning samt tværgående kvalitetsudvikling af hovedområdets uddannelse og forskning, jf. lovens § 16, stk. 1.

- Institutlederen har fået til opgave at sikre kvalitet og sammenhæng i instituttets forskning og undervisning og skal med inddragelse af studienævn og studieleder følge op på evaluering af uddannelse og undervisning, jf. universitetslovens § 17, stk. 4.
- Studienævnet har samtidig fået til opgave at påse, at opfølgningen finder sted, jf. lovens § 18, stk. 6, nr. 1.

Med universitetsloven fra 2003 fik videnskabsministeren samtidig bemyndigelse til at fastlægge regler om kvalitetssikring af universitetsuddannelserne, jf. den daværende bestemmelse i § 8. Hensigten var bl.a. at genindføre systematiske turnusevalueringer udført af en uafhængig ekstern organisation. Indførelsen af akkreditering som eksternt kvalitetssikringssystem i 2007 overflødiggjorde turnusevalueringer, og ministerens bemyndigelse blev ophævet.

Universitetslovens bestemmelser om evaluering af uddannelse og undervisning giver universiteterne vide rammer for selvstændigt at tilrettelægge deres kvalitetsarbejde. Evalueringer af undervisningen skal gennemføres med udgangspunkt i de enkelte fag og fagelementer. Formål med, fokus for og hyppighed af undervisningsevalueringer fastlægges af universiteterne.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 6/28

Universiteternes uddannelsesevalueringer skal have et helhedsperspektiv på de enkelte uddannelser. Men modsat eksterne uddannelsesevalueringer, (der ofte gennemføres som "peer reviews" med selvevaluering, evalueringspanel, institutionsbesøg og evalueringsrapport), er der ingen formaliserede modeller for de interne uddannelsesevalueringer. Universiteterne skal tilrettelægge deres uddannelsesevalueringer under hensyn til det samlede kvalitetssikringssystem. Der gives konkrete eksempler på uddannelsesevalueringer i kapitel fem.

Universiteterne skal inddrage eksterne parter i deres kvalitetsarbejde i forbindelse med udvikling af nye uddannelser og ved større ændringer af eksisterende uddannelser. Aftagere, dimittender og eventuelt autorisationsmyndigheder skal indgå i arbejdet med henblik på at sikre uddannelsernes kvalitet og relevans.

Med ændring af universitetsloven fra 2007 skulle universiteterne senest den 1. januar 2008 have nedsat et eller flere rådgivende aftagerpaneler. Dette indebærer, at alle universitetsuddannelser skal være tilknyttet et aftagerpanel fra denne dato. Universiteterne skal sikre dialog mellem aftagerpanelet og universitetet om uddannelsernes kvalitet og relevans for samfundet og inddrage aftagerpanelet ved udvikling af dels nye og eksisterende uddannelser, dels nye undervisnings- og prøveformer.

Aftagerpanelet sammensættes af udefra kommende medlemmer, der til sammen skal have erfaring med og indsigt i uddannelsesområdet og de ansættelsesområder, som uddannelserne giver adgang til.

Censorerne ved universiteterne har ligeledes en række væsentlige opgaver i forhold til kvalitetssikring og -udvikling af uddannelserne.

4.2 Akkrediteringsloven og akkrediteringsbekendtgørelsen

Det danske akkrediteringssystem på universitetsområdet indebærer, at alle nye og eksisterende universitetsuddannelser bliver eksternt kvalitetssikret ved en akkreditering, der gennemføres af ACE. Akkrediteringssystemet skal dokumentere og sikre, at alle universitetsuddannelser lever op til centralt fastsatte kriterier for kvalitet og relevans. Akkrediteringsprocessen tilrettelægges forskelligt afhængig af, om det er en ny eller eksisterende uddannelse, som skal akkrediteres. Eksempelvis nedsætter ACE som udgangspunkt ikke et akkrediteringspanel ved akkreditering af nye uddannelser.

Det er Akkrediteringsrådet, som træffer beslutning om akkreditering af hver enkelt universitetsuddannelse. Beslutningen træffes på baggrund af en akkrediteringsrapport om den enkelte uddannelse, udarbejdet af ACE.

De universitetsuddannelser, som er blevet akkrediteret, skal efterfølgende godkendes. Akkrediteringsrådet godkender nye og eksisterende universitetsuddannelser med henblik på, at de kan opnå offentligt tilskud. Inden godkendelsen træffer Universitets- og Bygningsstyrelsen afgørelse om uddannelsens taxameterindplacering, titel, specifikke adgangskrav for bacheloruddannelser, uddannelsens normerede studietid og eventuel maksimumrammer for tilgangen til uddannelsen. Indtil oprettelsen af ACE i 2007 var det videnskabsministeren, der godkendte nye universitetsuddannelser.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 7/28

Akkrediteringskriterierne for universitetsuddannelserne er fastlagt i akkrediteringsbekendtgørelsen. Kriterierne er udarbejdet efter dialog med universiteterne, organisationer på arbejdsmarkedet og studenterorganisationer. Kriterierne vedrører behovet for uddannelserne på arbejdsmarkedet, uddannelsernes forskningsbaseret, tilrettelæggelse, mål og faglige profil samt kvalitetssikring.

Akkrediteringsrådet har, efter dialog med universiteterne og organisationer, udmøntet akkrediteringskriterierne i måle- og vurderingspunkter. Hvert kriterium er udmøntet i et antal målepunkter, som præciserer, hvad universiteterne skal dokumentere og redegøre for i relation til kriteriet. Med vurderingspunkterne opstilles bedømmelseskriterier, som informerer universiteterne om, hvad der vil blive lagt vægt på i vurderingen af kriteriet.

Et af akkrediteringskriterierne vedrører universiteternes interne kvalitetssikring af uddannelser:

”Uddannelsen skal på tilfredsstillende vis indgå i institutionens system for kvalitetssikring, jf. de europæiske standarder og retningslinjer for universiteters interne kvalitetssikring af uddannelser.”

Med formuleringen af dette akkrediteringskriterium udfoldes de overordnede rammer til universiteternes interne kvalitetsarbejde. Universiteternes kvalitetssikring af de enkelte uddannelser skal indgå i et samlet system for kvalitetssikring af uddannelser. Endvidere skal systemet udvikles under hensyn til de syv delstandarder i de europæiske standarder for universiteternes interne kvalitetssikring (se bilag 3).

Hermed bliver der etableret en sammenhæng mellem den interne og den eksterne kvalitetssikring af uddannelserne. Indførelsen af akkreditering har således resulteret i en styrkelse af såvel den eksterne som den interne kvalitetssikring af universitetsuddannelserne.

Universiteternes inddragelse af aftagerpanelerne i deres kvalitetsarbejde indgår også som en del af grundlaget for akkreditering af eksisterende uddannelser. Universitetet skal ved akkreditering af eksisterende uddannelser bl.a. dokumentere, at universitetet *"indgår i en løbende dialog med aftagere, aftagerpaneler og alumner med henblik på fortsat sikring af uddannelsens relevans og kvalitet"*, jf. akkrediteringsbekendtgørelsens bilag 1.

Videregående uddannelser under Undervisningsministeriet og Kulturministeriet skal også akkrediteres på baggrund af kriterier for kvalitet og relevans. Rammerne for akkreditering på disse to uddannelsesområder er forskellige fra Videnskabsministeriets. Eksempelvis bliver de akkrediteringsrapporter, der ligger til grund for Akkrediteringsrådets akkrediteringer, udarbejdet af Danmarks Evalueringsinstitut og ikke ACE. Endvidere er det fortsat undervisningsministeren og kulturministeren, der godkender nye og eksisterende uddannelser på deres respektive områder.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 8/28

Det danske akkrediteringssystem skal løbende evalueres. I 2010 skal ACE vurderes med henblik på at sikre, at ACE lever op til gældende nationale og internationale krav herunder specifikt, at ACE kan blive optaget i EQAR, det Europæiske Kvalitetssikringsregister for Videregående Uddannelser. I 2012 skal det samlede danske kvalitetssikringssystem for videregående uddannelser med udgangspunkt i ACE evalueres.

4.3 Europæiske standarder for kvalitetssikring

Som led i Bologna-processen er der udarbejdet fælles europæiske kvalitetssikringsstandarder. Standarderne blev vedtaget af de europæiske ministre for videregående uddannelser, herunder videnskabsministeren, i maj 2005.

Standarderne vedrører såvel den interne som den eksterne kvalitetssikring af videregående uddannelser og er opdelt i tre dele:

- Europæiske standarder for intern kvalitetssikring på de videregående uddannelsesinstitutioner
- Europæiske standarder for ekstern kvalitetssikring af videregående uddannelser
- Europæiske standarder for eksterne kvalitetssikringsorganisationer.

Bologna-processen og de europæiske standarder har haft stor indflydelse på udviklingen af akkrediteringssystemet og på universiteternes interne kvalitetsarbejde, jf. ovenstående afsnit om akkreditering. Ved udviklingen af akkrediteringssystemet var der et klart ønske om, at det danske system skulle leve op til de europæiske standarder og optages i det Europæiske Kvalitetssikringsregister for Videregående Uddannelser, EQAR.

Samtidig har Danmark også været aktiv i forbindelse med udviklingen af de europæiske kvalitetssikringsstandarder. Specielt har EVA gennem den europæiske paraplyorganisation for kvalitetssikringsorganisationer, ENQA, spillet en meget aktiv rolle, men også de danske universiteter, de studerende, Videnskabsministeriet og andre har deltaget i arbejdet. Danmark deltager fortsat i arbejdet med at udvikle de europæiske kvalitetssikringsstandarder og indgår i den europæiske dialog i regi af EQAR om certificering af de nationale kvalitetssikringsorganisationer.

4.4 Kvalifikationsrammen

Arbejdet med kvalifikationsrammen for de videregående uddannelser indgår også som en del af det danske Bologna-arbejde. Kvalifikationsrammen er en samlet, systematisk beskrivelse af de forskellige uddannelsesgrader (fx bachelor, professionsbachelor og kandidat) inden for det danske system af videregående uddannelser. Kvalifikationsrammen indeholder, ligesom den tidligere kvalifikationsnøgle fra 2003, beskrivelser af videregående uddannelser under Undervisningsministeriet og Videnskabsministeriet. Når kvalifikationsrammen er færdigudbygget, vil den også indeholde beskrivelser af de videregående uddannelser under Kulturministeriet. Det forventes, at kvalifikationsrammen vil være færdigudbygget i slutningen af 2009.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 9/28

Kvalifikationsrammen opdeler de videregående uddannelser i fire niveauer: Kort videregående niveau, bachelorniveau, kandidatniveau og forskerniveau. På hvert niveau indplaceres de relevante heltidsuddannelser og deltidsuddannelser.

Rammen beskriver de videregående uddannelser ud fra det læringsudbytte, en dimittend skal have opnået ved afslutning af en given uddannelsesstype. Beskrivelsen af læringsudbytte opdeles i tre overordnede kategorier:

- Viden
- Færdigheder
- Kompetencer.

Kvalifikationsrammens beskrivelse af universiteternes bachelor-, kandidat- og masteruddannelser indgår som benchmark i uddannelsesakkrediteringerne. Universiteterne skal for hver uddannelse redegøre for, at uddannelsens mål for læringsudbytte lever op til kvalifikationsrammens læringsudbytte for den pågældende uddannelsesstype.

Kvalifikationsrammen blev udarbejdet i 2006 af en referencegruppe nedsat af de tre ministerier og med repræsentanter for videregående uddannelsesinstitutioner, organisationer og ministerier. Kvalifikationsrammen inddrager erfaringerne med den tidligere kvalifikationsnøgle fra 2003 og tager hensyn til Bologna-kvalifikationsrammen: "A Framework for Qualifications of The European Higher Education Area" fra 2005. Danmark var stærkt involveret i udviklingen af den europæiske kvalifikationsramme.

Som led i Bologna-processen skal Kvalifikationsrammen for videregående uddannelser gennemgå en certificeringsproces, der skal dokumentere, at den danske

ramme er kompatibel med Bologna-kvalifikationsrammen. Certificeringen forventes at være gennemført i løbet af 2009.

I EU-regi er der udviklet en europæisk kvalifikationsramme for livslang læring, som dækker hele uddannelsessystemet fra folkeskole til universitetsuddannelser. Det er op til hvert medlemsland at udvikle nationale kvalifikationsrammer for livslang læring. Den danske kvalifikationsramme for livslang læring forventes at være færdig i løbet af 2009. Beskrivelsen af de videregående uddannelser i kvalifikationsrammen for livslang læring svarer til beskrivelsen i Kvalifikationsrammen for de videregående uddannelser.

4.5 Læringsmål for de enkelte fag (Karakterbekendtgørelsen)

Bedømmelser af præstationer efter den nye karakterskala, 7-trins-skalaen, skal foregå på grundlag af faglige læringsmål, der er fastsat for de enkelte fag og fagelementer. Karakterer givet efter 7-trins-skalaen skal udtrykke graden af målopfyldelse. Således skal der i bedømmelsen gives en absolut vurdering af præstationen i forhold de faglige læringsmål.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 10/28

Universitetet fastsætter i studieordningen præcise målbeskrivelser og kriterier for vurdering af målopfyldelsen for de enkelte fag/fagelementer, som afsluttes med en prøve, jf. § 10, stk. 2 i karakterbekendtgørelsen. Konkret betyder dette, at studienævnene, der udarbejder forslag til studieordning, for hvert enkelt fag og fagelement skal udarbejde præcise beskrivelser af de faglige læringsmål. Endvidere skal der udarbejdes præcise bedømmelseskriterier til brug for censors og eksaminators vurdering af målopfyldelse.

4.6 Lov om gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne

Lov om gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne opstiller rammer for offentliggørelse af uddannelsesinformationer på universiteternes hjemmesider. Formålet med loven er, at:

- Sikre informationsudveksling mellem uddannelsesinstitutioner om uddannelseskvalitet.
- Lette adgangen til relevant uddannelsesinformation for studerende, aftagere og andre interessenter.

Universitets- og Bygningsstyrelsen har i samarbejde med universiteterne udarbejdet en vejledning med krav til universiteternes implementering af loven.

De europæiske kvalitetssikringsstandarder opstiller parallelle kriterier for universiteternes interne kvalitetssikring af uddannelserne. Kvalitetssikringsstandarderne opstiller krav til universiteternes informationssystemer og til den information, der indsamles, analyseres og bruges samt til offentliggørelsen af information.

5. Universiteternes kvalitetsarbejde

De otte danske universiteter har de seneste år gennemført en markant udvikling af deres interne kvalitetsarbejde. Kvalitetssikring og -udvikling spiller således en

stadig større rolle i universiteternes samlede virke. Udviklingen i universiteternes kvalitetsarbejde kan karakteriseres som en løbende proces, som fortsat fører nye tiltag, ændringer og tilpasninger med sig.

Dette kapitel giver et øjebliksbillede af universiteternes kvalitetsarbejde. De eksempler, som universiteterne præsenterer i kapitlet, giver et billede af, hvordan universiteterne konkret tilrettelægger deres kvalitetsarbejde i dag. Første del af kapitlet fokuserer på de enkelte universiteters overordnede kvalitetspolitikker og på organiseringen af kvalitetsarbejdet. I anden del præsenterer universiteterne forskellige eksempler på, hvordan universiteterne konkret sikrer og udvikler kvaliteten af deres undervisning og uddannelser.

I bilag 2 findes links til beskrivelser af universiteternes kvalitetsarbejde på deres hjemmesider. Via disse links er det muligt at følge den løbende udvikling i de enkelte universiteters kvalitetsarbejde.

5.1 Kvalitetspolitik og organisering

Nedenfor præsenterer de otte universiteter deres kvalitetspolitik, og hvordan universitetet har organiseret sit kvalitetsarbejde.

Syddansk Universitet

Syddansk Universitet har – efter en ekstern auditering – siden 2006 etableret en fælles ramme for kvalitetsarbejde for uddannelse bestående af tre søjler: Kvalitetsorganisationen, kvalitetspolitik for uddannelse samt dokumentation af og opfølgning på kvalitetsarbejdet.

Søjle 1: ”Kvalitetsorganisationen” er kendetegnet ved, at direktionen har det overordnede ansvar for, at politikker for uddannelse og eksterne krav til uddannelseskvalitet omsættes til god praksis. Begrundelsen herfor er, at kvalitetsarbejde efter al erfaring kun lykkes, såfremt det sker med tæt forankring i den eksisterende ledelsesfunktion. Ledelsesstrengen for kvalitetsorganisationen afspejler derfor også ledelsesstrengen fra rektor, gennem dekaner til studieledelse på fakultetsniveau. Den egentlige realisering af kvalitetsarbejdet skal finde sted så tæt på læringsmiljøer og uddannelsesfunktioner som muligt, dvs. gennem studieledelse og studieadministration og gennem de enkelte underviseres aktiviteter med udgangspunkt i institutterne. Kvalitetsorganisationen er forankret til ledelsesstrukturen gennem Kvalitetsudviklingsrådet (KUR-U) og Studieadministrativ Koordineringsgruppe (SAK). Kvalitetsudviklingsrådet har til opgave at koordinere udviklingen af kvalitetspolitik samt at overvåge og gøre status for kvaliteten af uddannelser i henhold til de fastlagte politikker. Kvalitetsudviklingsrådet skal ligeledes udarbejde oplæg til integration af øvrige kvalitetssikringselementer, herunder akkrediteringer, benchmarking etc., i universitetets samlede kvalitetsarbejde. Den studieadministrative koordineringsgruppe understøtter og medvirker til implementering af vedtagne delpolitikker på fakulteter og fællesområdet.

Søjle 2: ”Kvalitetspolitik for uddannelsesområdet” består af i alt otte delpolitikker, som universitetet kontinuerligt arbejder med at justere og optimere, så de understøtter udviklingen af uddannelseskvaliteten. De otte delpolitikker dækker alle centrale uddannelsesaktiviteter, herunder undervisnings- og uddannelseseva-

lueringer for hver enkelt uddannelse fra studiestart til arbejdsmarked. Det er derfor et overordnet princip for kvalitetsarbejdet, at ansvaret for realisering af delpolitikernes målsætninger er synlige og entydige – og er entydigt placeret hos f.eks. underviser, studieledelse, studieadministration etc.

Søjle 3: ”Dokumentation og opfølgning” omfatter fælles universitære arbejds-gange for opsamling af data, der belyser omsætning af delpolitikker til handlinger og på grundlag heraf struktureret erfaringsbaseret læring mellem uddannelser. Dokumentationsøjens aktiviteter omfatter – udover at sikre en koordineret op-samling af data for uddannelsesområdets aktiviteter i relation til kvalitetspolitik-kerne – også dokumentation for andre dele af kvalitetsarbejdet, herunder udviklingskontrakt, akkrediteringsstatus og benchmarking.

Aarhus Universitet

Aarhus Universitet har i sin strategi for 2008-2010 sat øget fokus på kvalitetssik-ring og kvalitetsudvikling. Universitetet har således for at understøtte, videreud-vikle og dokumentere den høje kvalitet i de forskningsbaserede uddannelser ved-taget en formel politik for kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet. Politikken fastlægges og revideres, med de fælles europæiske kvalitetssikringsstandarder som eksplicit platform, af universitetsledelsen og bestyrelsen efter indstilling fra Studieudvalget. Politikken har til formål at etablere en fælles ramme for kvali-tetsarbejdet på uddannelsesområdet for hele universitetet på tværs af de forskelli-ge niveauer. Kvalitetsarbejdet omfatter de samlede aktiviteter og metoder, der har til formål systematisk og målrettet at dokumentere og forbedre kvaliteten af uni-versitetets indsats på uddannelsesområdet.

Det primære fokus er Aarhus Universitets ønske om et fremadrettet kvalitetsar-bejde; opbygning af dette arbejde omkring en kvalitetskultur funderet i faglighed, dialog og videndeling og med afsæt i mødet mellem de studerende og de viden-skabelige medarbejdere.

Med udgangspunkt i den udformede politik for kvalitetsarbejdet organiseres og udvikles der i et åbent samarbejde mellem medarbejdere på alle niveauer i 2009 et kvalitetssystem, som kan støtte kvalitetsarbejdet der, hvor det foregår. Kvali-tetssystemet vil med andre ord være den praktiske udførelse af universitetets poli-tik for kvalitetsarbejde, der i samarbejde med medarbejderne skal styrke uddan-nelseskvaliteten på Aarhus Universitet.

Aarhus Universitet har udbygget administrationen med en central kvalitets- og udviklingsenhed, der bl.a. koordinerer akkrediteringsarbejdet og arbejder med indførelse af nye tidssvarende kvalitetssikrings- og kvalitetsudviklingssystemer i nært samarbejde med hovedområderne, de faglige miljøer og øvrige enheder, der arbejder med kvalitetsudvikling på uddannelsesområdet.

Roskilde Universitet

Roskilde Universitet har i sin udviklingskontrakt som målsætning, at uddannel-ses- og forskningsaktiviteter skal være veldokumenterede, og at universitetets kvalitetssikringsmekanismer skal være enkle, effektive og udbredt til alle dele af universitetet.

Principperne for Roskilde Universitets kvalitetsarbejde er, at det løbende arbejde skal foregå så tæt på uddannelserne som muligt, og at arbejdet forankres i den eksisterende organisation. En væsentlig del af kvalitetssikringsarbejdet på uddannelsesområdet er derfor forankret i de faglige miljøer og foregår decentralt med studielederne og studienævne som drivkraft. Rektoratet holder hver måned møde med studielederne, hvor der er mulighed for løbende drøftelse af kvalitetsarbejde og udveksling af ”best practice”. Institutlederne har ansvar for sikring af kvalitet og sammenhæng i institutternes forskning og undervisning.

Den centrale koordination af kvalitetsarbejdet i relation til eksterne dokumentationskrav, implementering af nye lovkrav, legalitetskontrol af studieordninger og fremme af intern videndeling i forhold til det decentrale kvalitetsarbejde på universitetet varetages af universitetets fælles Uddannelses- og Forskningsafdeling. Afdelingen sekretariatsbetjener desuden Uddannelsesudvalget (UDDU), et rådgivende udvalg under Akademisk Råd, som blandt andet skal sikre en koordineret indsats på kvalitetsområdet.

Københavns Universitet

Københavns Universitets politik for kvalitetssikring af uddannelser fokuserer på at udvikle et kvalitetssikringssystem, der til stadighed skal dokumentere kvaliteten og relevansen af universitetets uddannelser og understøtte en kontinuerlig kvalitetsudvikling af uddannelserne.

Det overordnede ansvar for kvalitetssikringen af uddannelser er placeret decentralt på de enkelte fakulteter. Dekanerne er således ansvarlige for at sikre sammenhængen mellem uddannelse og forskning, kvaliteten af uddannelserne og undervisningen samt den tværgående kvalitetsudvikling af uddannelse og forskning. De enkelte studienævn har til opgave at kvalitetssikre og kvalitetsudvikle uddannelse og undervisning og følge op på uddannelses- og undervisningsevalueringerne.

For at sikre en fælles indsats og udveksling af ”best practice” på tværs af universitets fakulteter har universitet etableret Københavns Universitets Uddannelsesstrategiske Råd (KUUR), der ligeledes skal fungere som et rådgivende organ for universitets ledelse. Universitetets centrale Uddannelsesservice sekretariatsbetjener KUUR, koordinerer kvalitetsarbejdet i forhold til ACE, sikrer videnspredningen og best practice og yder konsulentbistand til fakulteterne i deres arbejde med kvalitetssikring og kvalitetsudvikling af uddannelserne.

Der er blandt andet formuleret en kvalitetssikringspolitik for kvalitetsarbejdet, der løbende udvikles i tæt dialog med studerende, videnskabeligt personale og teknisk administrativt personale, samt et fælles grundlag for forskningsbaserede uddannelser.

IT-Universitetet

IT-Universitetets overordnede politik for kvalitetssikring af uddannelserne er beskrevet i universitetets mission og strategi. Missionen er at levere internationalt førende undervisning og forskning, som gør Danmark usædvanlig dygtig til at skabe værdi med it. Strategien omfatter kvalitetssikring i hele uddannelsesforløbet således:

- At det er de bedst kvalificerede ansøgere, der bliver optaget på uddannelserne
- At der løbende og systematisk bliver fulgt op på kvaliteten af uddannelserne, herunder såvel det faglige indhold som gennemførelsen af undervisningen
- At dimittenderne besidder de kompetencer, der efterspørges i erhvervslivet.

Politiken er konkretiseret i indsatsområder i IT-Universitetets udviklingskontrakt for 2009-2010, herunder gennemførelse og opfølgning på evaluering af uddannelserne, studiestart, kurser og specialer, globalisering af uddannelserne samt via diskussioner med og opfølgning på anbefalinger fra aftagerpanelet.

Kvalitetssikringen er forankret i de faglige uddannelsesmiljøer, som via uddannelseskoordinatorer fra 2008 har ekstra fokus på kvalitetsudvikling og -sikring for hvert af IT-Universitetets uddannelsesområder. Kvalitetssikringen er systematiseret og præciseret via detaljerede procedurer for hvert af de igangværende kvalitetssikringsområder. Kvalitetssikringsprocedurerne er tilgængelige på IT-Universitetets hjemmeside.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 14/28

Copenhagen Business School

En hjørnesten i Copenhagen Business Schools' kvalitetsarbejde er at skabe rum for dialog inden for og mellem primære interessegrupper, idet uddannelses- og undervisningskvalitet er flerdimensionelt med forskellige betydninger for de forskellige interessenter. Universitetets kvalitetspolitik er opdelt i fire søjler: En kvalitetssikringsstrategi, en videndelingstrategi, en evalueringstrategi, og en læringsstrategi.

For hver søjle er der udarbejdet en række konkrete handlingsplaner, der i detaljer beskriver, hvad der skal gøres, hvordan det skal gøres, hvem der skal gøre det, og hvordan resultaterne skal anvendes. Handlingsplanerne sikrer, at der arbejdes med samme høje kvalitet på tværs af Copenhagen Business School's mange uddannelser samtidig med, at det decentrale ansvar og ejerskab fastholdes.

Studienævnene er overordnet ansvarlige for uddannelsernes faglige og pædagogiske tilrettelæggelse og varetager med udgangspunkt i kvalitetspolitikken den løbende kvalitetssikring af uddannelserne og kommunikationen med de fagansvarlige. Ved siden af det kontinuerlige kvalitetsarbejde i studienævnene er den formaliserede dialog om kvalitet på tværs af uddannelser organiseret i form af tre dialogfora under dekanen for uddannelse: Regelmæssige studieledermøder, et årligt studielederseminar og et årligt kvalitetsseminar, som gennemføres i samarbejde med CBS Learning Lab.

Danmarks Tekniske Universitet

Danmarks Tekniske Universitet har arbejdet med at etablere et fundament for et systematisk kvalitetsarbejde. På uddannelsesområdet er kvalitetsarbejdet således implementeret på både det strategiske plan og på det praktiske plan. Formelt er principperne og målene for kvalitetsarbejdet fastlagt i universitetets strategi, uddannelsespolitik og delpolitik for kvalitetsarbejdet.

Universitetet har ikke etableret en central kvalitetssikringsenhed, men i stedet forankret kvalitetsarbejdet hos de relevante direktionsmedlemmer. Den overordnede kvalitetssikring af uddannelse fastlægges gennem institutternes udviklingsmål, som hvert år er genstand for forhandling mellem direktionen og institutterne. Uddannelsesdekanerne har ansvaret for at sikre rammerne og udviklingen af universitetets samlede uddannelsesudbud, herunder kvalitetssikring af studiemiljøet.

Institutstudienævnene har til opgave at indholdsudfylde, udvikle og kvalitetssikre uddannelserne ved at sikre tilrettelæggelse, gennemførelse og udvikling af den undervisning, som varetages af det pågældende institut samt påvise opfølgning af de regelmæssige uddannelses- og undervisningsevalueringer.

Aalborg Universitet

Formålet med Aalborg Universitets officielle politik for kvalitetssikring på uddannelsesområdet er at sikre størst mulig effektivitet og kvalitet i forhold til gennemførelse af universitets kerneopgaver samt sikre, at universitetet lever op til internationale standarder for god kvalitet inden for dets kerneopgaver. Direktionen har defineret seks mål for den overordnede kvalitetssikring på universitetet, og der er udviklet en sammenhængende kvalitetsorganisation fra top til bund i organisationen. Visionen for universitetets kvalitetsarbejde er, at arbejdet i videst muligt omfang skal foregå decentralt.

Det overordnede ansvar er forankret i universitetets bestyrelse, hvor implementering af bestyrelsens kvalitetspolitik er placeret i rektoratet. Det politiske ansvar for kvalitetssikring er således forankret i universitetets direktion. Ansvaret for kvaliteten af de respektive fakulteters uddannelser ligger hos dekanerne. Universitetets ledelsesekretariat varetager via en kvalitetskonsulent den overordnede samordning og koordinering af kvalitetsarbejdet i samarbejde med prodekanerne for uddannelse. Prodekanerne har decentralt på fakulteterne ansvaret for kvalitetssikring af uddannelserne. I relation til de enkelte studier udgør studienævnene kvalitetssikringsorganisationen.

5.2 Eksempler på universiteternes kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet

Nedenfor præsenterer de otte universiteter hver to eksempler på, hvordan de konkret arbejder med at udvikle og sikre kvaliteten på uddannelsesområdet. Eksemplerne illustrerer et bredt udsnit af universiteternes kvalitetsarbejde, herunder målrettet arbejde med evaluering af uddannelser og undervisning, studieledelse og studieadministration, de pædagogiske kompetencer og læringsmål, undersøgelser af studiemiljø, studieforløb og dimittender, formidling af information om uddannelser og evalueringer samt international kvalitetssikring.

Evalueringer af uddannelser og undervisning

Evaluering af uddannelser ved Danmarks Tekniske Universitet

Danmarks Tekniske Universitet gennemfører interne evalueringer af bacheloruddannelserne, hvor uddannelserne evalueres to og to, og repræsentanter fra uddannelserne fungerer som hinandens evalueringspaneler. Evalueringerne gennemfø-

res på baggrund af en kort skriftlig selvevalueringsrapport udarbejdet af studielederne. Selvevalueringsrapporten adresserer centrale spørgsmål fra de danske akkrediteringskriterier og kvalitetsparametre i internationale akkrediteringsstandarder. Rapporten danner udgangspunkt for et evalueringsmøde, hvor studieledere, undervisere, institutstudienævnsformænd og studenter fra hver af de to uddannelser er panel for hinanden. Konklusionerne fra evalueringen sammenfattes i et kort notat. Konkrete anbefalinger om udvikling af uddannelserne indarbejdes afhængig af deres karakter i institutternes årlige kontrakter med direktionen om deres udviklingsmål og virkemidler. Resultatet af evalueringerne indgår på den måde i den løbende kvalitetsudvikling. De interne evalueringer fungerer desuden som forberedelse til de regelmæssige turnusakkrediteringer.

En tilsvarende model er under udvikling for kandidatuddannelserne. Konceptet vil endvidere blive udvidet, så kandidatuddannelserne skal evalueres mod tilsvarende kandidatuddannelser på Nordic Five Tech-universiteterne. Nordic Five Tech er en nordisk universitetsalliance mellem Kungliga Tekniska Högskolan, Chalmers Tekniska Högskola, Helsinki University of Technology, Norges Teknisk-naturvitenskapelige Universitet og Danmarks Tekniske Universitet.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 16/28

Intern selvevaluering ved Aalborg Universitet

Aalborg Universitet gennemfører interne selvevalueringer af deres uddannelser hvert tredje år. For hver uddannelse skal studieleder og studienævn i samarbejde udarbejde en strategi og handlingsplan for den kommende treårige periode.

Som grundlag for udarbejdelse af strategi og handlingsplan foretages der et kvalitetstjek af uddannelserne. Dette kvalitetstjek tager udgangspunkt i tilbagemeldinger fra censorer/cenformandskab, aftagerpaneler og aftager- og kandidatundersøgelser, nøgletal for gennemførelse, frafald og studietider, arbejdsmarkedsforhold samt undervisnings- og uddannelsesevalueringer.

Strategien og handlingsplanen skal indeholde planer om nye uddannelser og videreudvikling af eksisterende uddannelser både fagligt og pædagogisk. Samtidig udpeger strategien og handlingsplanen, hvilke forhold det enkelte studienævn eller den enkelte uddannelse vil sætte fokus på i perioden. Det kan eksempelvis være brug af nye undervisningsformer, studieeffektivitet og frafald på uddannelsen eller udvikling af en ny specialisering i samarbejde med aftagerpanelerne.

Halvårlig uddannelsesudvikling ved IT-Universitetet

IT-Universitetets uddannelser er opbygget af kurser, hvis beskrivelser findes i den webbaserede Kursusbase. Forud for hvert semester reviderer underviserne kursusbeskrivelserne på baggrund af blandt andet kursusevalueringen. Efterfølgende gennemgår universitetets Læringsenhed og linjelederne kursusbeskrivelserne som en del af kvalitetssikringen af uddannelserne. Linjelederne og læringsenheden vurderer primært, om uddannelsernes obligatoriske kurser og specialiseringskurser opfylder uddannelsernes samlede læringsmål, om kursernes målbeskrivelser danner et tilstrækkeligt grundlag for bedømmelse ved eksamen, og om tilrettelæggelses- og eksamensformer matcher kursernes beskrevne mål.

Procedurerne for denne halvårslige kursusgennemgang er fastlagt af IT-Universitetets ledelse og detaljeret beskrevet i IT-Universitetets 'Håndbog i kursusadministration', som kan findes på universitetets hjemmeside.

Netbaseret evaluering af kurser ved Danmarks Tekniske Universitet

På Danmarks Tekniske Universitet opfordres samtlige studerende umiddelbart før hver kursusafslutning til at deltage i en netbaseret evaluering af kurset. I evalueringen bedes den studerende give en vurdering af undervisningen, underviseren, den studerendes egen indsats og af kurset som helhed, herunder af læringsudbyttet. Spørgsmålene besvares på en skala fra et til fem, men kan endvidere suppleres med kvalitative kommentarer. Der lægges meget stor vægt på disse evalueringer, hvis resultater umiddelbart følges op af institutstudienævnene som ansvarlige for undervisningen og de udbudte kurser. På denne måde omsættes kritik og forslag til forbedringer, næste gang det pågældende kursus udbydes.

Dialog og netbaseret kursusevaluering ved IT-universitetet

I forbindelse med gennemførelsen af kurserne foretager de studerende hvert semester en evaluering af alle kurser. Evalueringen er dialogbaseret og finder sted ved hjælp af et netbaseret spørgeskemasystem. De studerende bliver ti uger efter kursusstart bedt om at evaluere undervisningen og underviserne på det enkelte kursus samt om at give en generel vurdering af IT-Universitetet. Kursusevalueringen er inddelt i tre faser, som sikrer, at underviserne gennemgår de studerendes besvarelser, svarer de studerende og eventuelt foretager en justering af deres kurser. Desuden følger IT-Universitetets ledelse op på eventuelle problemer og ønsker, som er blevet synlige i forbindelse med evalueringen. Efter fire til seks måneder udarbejdes en rapport om allerede iværksatte og planlagte opfølgningstiltag. Samtlige kursusevalueringer og opfølgingsrapporter er tilgængelige på IT-Universitetets hjemmeside.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 17/28

Studieledelse og studieadministration

Fokus på studieledelse og studieadministration ved Syddansk Universitet

God studieledelse og studieadministration er den centrale krumtap for professionalisering og kvalitetsudvikling af uddannelser ved Syddansk Universitet. Dette markeres i universitetets "Delpolitik for studieledelse og studieadministration". Studieledelse opstår i samspil mellem studieleder, studienævn og institutleder. Studielederen er central aktør i studieledelsen og har – efter delegation fra dekanen – den koordinerende funktion for uddannelsen som helhed. Der foreligger for hvert fakultet en beskrivelse af organisation og opgaver for centrale uddannelsesfunktioner, herunder studieledere, institutledere og studieadministrative funktioner. Studielederens og studienævnets roller ved planlægning og gennemførelsen af uddannelsen samt for udvikling og kvalitetssikring af uddannelsen er klart beskrevet. For studieadministration foreligger en plan for "årets gang i studieadministrationen", god praksis for sagsbehandling for den studerendes studieførløb, studievejledning og information.

Kvalitetssikring af ansøgning om akkreditering af nye uddannelser ved Københavns Universitet

Københavns Universitet har udarbejdet en procedure for ansøgninger om nye uddannelser. Proceduren er konkretiseret i et årshjul, der er et led i kvalitetssikrin-

gen af universitetets ansøgninger om nye uddannelser, inden de sendes videre til ACE.

Årshjulet begynder ca. seks måneder før ACE's ansøgningsfrist, hvor de enkelte fakulteter indsender idéoplæg til nye uddannelser til Uddannelsesservice. I idéoplægget skal fakultetet besvare følgende spørgsmål: Kort beskrivelse af uddannelsen, sammenhæng med Københavns Universitets strategier, intern konkurrence/samarbejde, relation til akkrediteringskriterierne, internationalisering, samt andre forhold. Efter drøftelser af idéoplægget i Københavns Universitets Uddannelsesstrategiske Råd indsender fakulteterne ca. en måned før ansøgningsfristen det endelige forslag om nye uddannelser til Uddannelsesservice. Forslagene behandles og godkendes af universitetets ledelse (rektorat og dekaner). Såfremt forslaget godkendes af ledelsen, sender prorektor de underskrevne uddannelsesansøgninger til ACE.

Pædagogiske kompetencer og læringsmål

Professionalisering af den pædagogiske praksis for uddannelser ved Syddansk Universitet

Syddansk Universitets kvalitetspolitik markerer i sin "Delpolitik for universitetspædagogik" målsætninger på fire indsatsområder vedrørende professionalisering af pædagogisk praksis:

1. For *undervisningen* i form af underviserens refleksioner og handlingsplaner som opfølgning på evaluering af undervisning, som skal dokumentere sammenhæng mellem undervisningens mål, læringssyn og pædagogisk metode.
2. For *uddannelsen*, hvor det af studieordningen skal fremgå, hvilken sammenhæng der er tilstræbt mellem kompetencemål, læringssyn og uddannelsens indholdselementer og prøveformer.
3. For *kompetenceudvikling af videnskabeligt personale* skal der for alle fastansatte undervisere foreligge en plan for pædagogisk kompetenceudvikling på fakultetsniveau. Planen for denne pædagogiske kompetenceudvikling indgår i den undervisningsportefølje, som alle fuldtidsansatte undervisere udarbejder. Universitetets Center for Universitetspædagogik monitorerer løbende udbud og deltagelse i kurser inden for pædagogik og didaktik.
4. For en *incitamentsstruktur for god pædagogisk praksis* ved tiltag der stimulerer og synliggør anerkendelse på alle ledelsesniveauer.

Eksamen som måling og dokumentation af læring ved Copenhagen Business School

Copenhagen Business School har opstillet en systematisk struktur til sikring og dokumentation af studiets læringsmål samt feed back til det ansvarlige studienævn med henblik på løbende udvikling af uddannelsen. Systemet bygger på følgende 7-trins model:

1. Formulering af læringsmål for uddannelsen, som er målbare, afspejler Copenhagen Business School's mission, og er i overensstemmelse med den nationale kvalifikationsramme.

2. Formulering af læringsmål for de enkelte fag og fagelementer, som er i overensstemmelse med uddannelsens læringsmål.
3. Tydeliggørelse af sammenhængen mellem uddannelsens læringsmål og fagets læringsmål (gerne i form af en matrix).
4. Valg af eksamensformer, som afspejler fagets læringsmål.
5. Karaktergivning foretages af eksaminator og censor baseret på fagets læringsmål således, som det er bestemt i karakterbekendtgørelsen.
6. Opsamling af feed back til studienævnet om opnåelsen af uddannelsens læringsmål.
7. Drøftelse af opfyldelsen af studiets læringsmål i studienævnet og eventuelt beslutninger og udvikling af uddannelsen på baggrund heraf.

Læringsmål for uddannelsen og de enkelte fag er indeholdt i studieordningen, som også indeholder eksamensbestemmelser for hvert enkelt fag (trin 1-4). Studienævnet beslutter, hvilke eksaminer der gennemføres med ekstern censur. Mindst 33 procent af alle afsluttende prøver skal gennemføres med ekstern censur, og ekstern censur indgår altid i forbindelse med studiets afsluttende projekt (trin 5). Studienævnet sikrer, at ekstern censor medvirker i prøver, som tilsammen er dækkende for studiets læringsmål. Graden af opfyldelsen af studiets læringsmål registreres af censor, som via skemaer indberetter dette til censorsekretariatet, som videresender informationen til det relevante studienævn (trin 6). Information om opfyldelsen af studiets læringsmål fås desuden fra de løbende studenterevalueringer, feed back fra aftagerpaneler samt fra undervisere og fagansvarlige. Studienævnet drøfter opfyldelsen af læringsmålene i forbindelse med godkendelse af studieordningen (trin 7).

CBS Learning Lab afholder løbende kurser om læringsmål, eksamensformer og karaktergivning rettet mod eksaminatorer og censorer.

Undersøgelser af studiemiljø, studieforløb og dimittender

Studiemiljøundersøgelse ved Aarhus Universitet

Aarhus Universitet har med afsæt i sit lovpligtige ansvar for at undersøge undervisningsmiljøet på sine uddannelser og udarbejde rapporter og handlingsplaner, besluttet at gennemføre en tilbagevendende analyse, der tilvejebringer nuanceret, pålidelig og relevant viden om studiemiljø og trivsel på universitetets mange uddannelser. Alle 30.000 studerende på heltidsstudier ved Aarhus Universitet modtager et elektronisk spørgeskema med en række spørgsmål om trivsel, kontakt til medstuderende og undervisere, undervisningens organisering, det sociale liv på studiet, arbejdsbyrde, arbejdsindsats stress mm. Disse spørgeskemadata kobles med data fra det studieadministrative system om studieforløb, hvilket giver et unikt og rigt datamateriale. Studiemiljøundersøgelsen blev gennemført første gang i 2007, hvor næsten 8.500 studerende besvarede spørgeskemaet. Der er således tale om den største undersøgelse nogensinde blandt studerende på Aarhus Universitet, bestående af ni publikationer, én for hvert hovedområde samt en tværgående og samlende rapport med hovedresultater og nøgletal for hele universitetet. Analysen og resultaterne danner grundlag for beslutninger i studienævn og blandt studie- og institutledere og er planlagt gentaget hvert tredje år.

Studieforløbsundersøgelser som en del af kvalitetsarbejdet ved Roskilde Universitet

Roskilde Universitet udarbejder med jævne mellemrum studieforløbsundersøgelser. Undersøgelserne giver et indblik i de studerendes valg af overbygningsfag, frafald, gennemførelse af eksaminer og karriereplaner. Dette giver en værdifuld viden til brug for den videre udvikling af uddannelserne og er dermed med til at sikre kvaliteten af universitetets uddannelser.

Kandidatundersøgelser ved Aalborg Universitet

Aalborg Universitet foretager jævnligt kandidat- og aftagerundersøgelser. Kandidatundersøgelserne udarbejdes med udgangspunkt i spørgeskemaundersøgelser. Aalborg Universitet indhenter via kandidatundersøgelserne viden om kandidaters karriere efter uddannelsen. Seneste undersøgelse omfatter dimittender fra de ingeniør-, natur-, sundheds- og samfundsvidenskabelige fakulteter i perioden 2001-2007 (ca. 6.500 studerende). Internt på Aalborg Universitet er kandidatundersøgelseernes funktion at tilvejebringe viden, der kan bidrage til at skabe en bedre koordinering mellem de kvalifikationer og kompetencer, som kandidaterne tilegner sig under studiet, og de ønsker og behov, som efterspørges på arbejdsmarkedet.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 20/28

Konkret giver kandidatundersøgelserne viden om:

- Dimittendernes vej fra dimission til job, herunder deres overvejelser om karrieremuligheder undervejs i uddannelsen.
- Dimittendernes første og nuværende beskæftigelse, herunder hvilke jobfunktioner de varetager.
- Dimittendernes vurdering af uddannelsens arbejdsmarkedsrelevans.

Som supplement til den seneste kandidatundersøgelse er der foretaget en aftagerundersøgelse med henblik på at afdække efterspørgslen af og erfaringerne med rekruttering af akademisk arbejdskraft blandt Nordjyllands virksomheder. Målgruppen udgør virksomheder, der rekrutterer eller tidligere har rekrutteret akademikere særligt fra Aalborg Universitet, og mindst lige så vigtigt virksomheder, som fravælger akademisk arbejdskraft. Kandidat- og aftagerundersøgelser offentliggøres på universitetets hjemmeside og indgår desuden systematisk i det interne kvalitetssikringsarbejde.

Formidling af information om uddannelser og evalueringer

Information om uddannelser og kurser ved Aarhus Universitet

Aarhus Universitet har i 2009 modtaget EU-kommissionens hædersbevisning, i form af det såkaldte ECTS-label, for arbejdet med at etablere et mere transparent og fleksibelt uddannelsesmarked, og derigennem fremme de studerendes muligheder for mobilitet og sammensætning af uddannelse. Labelen blev blandt andet tildelt på baggrund af Aarhus Universitets omfattende internetbaserede kursus-katalog, der på dansk og engelsk beskriver alle universitetets undervisnings- og kursusudbud to semestre frem i tiden. Kursuskataloget indeholder information om samtlige kurser, herunder antal ECTS, forudsætninger, målbeskrivelser, læringsudbyttet, kursusindhold, udbudsår og semester, undervisningsform samt prog, prøveformer, kursuskatalog osv.

Offentliggørelse af evalueringsrapporter ved Københavns Universitet

Københavns Universitet har indført en fælles procedure for offentliggørelse af information om undervisningsevalueringer. Hvert studienævn skal lave en kvalitativ sammenfatning af kursusevalueringerne i en evalueringsrapport. Gennemgangen af kursusevalueringerne opdeles i tre kategorier: A, B og C. Kategori A repræsenterer den undervisning, der kan være til inspiration for andre, i kategori B samles den undervisning, der virker tilfredsstillende, mens en placering i kategori C betyder, at der er behov for justeringer. I evalueringsrapporten skal fakulteterne redegøre for, hvilke initiativer der er sat i værk som opfølgning på undervisningsevalueringen. Evalueringsrapporterne offentliggøres på fakulteternes hjemmesider.

Internationalt kvalitetsarbejde

Kvalitetssikring af det internationale perspektiv ved Roskilde Universitet

Roskilde Universitet har oprettet et Center for sproglige og interkulturelle kompetencer (Language and Intercultural Communication Services – LICS), som skal være med til at sikre, at universitetet er et attraktivt internationalt universitet både fagligt, undervisningsmæssigt og socialt. LICS har et fleksibelt læringscenter for sproglige og interkulturelle kompetencer. Centret tilbyder kortere og længerevarende målrettede læringsforløb for alle ansatte og studerende, bl.a. kurser i interkulturel pædagogik, (efter)uddannelse i akademisk engelsk og danskkurser på forskellige niveauer.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 21/28

Internationale akkrediteringer af Copenhagen Business School

Internationale akkrediteringer er frivillige og gennemføres som hovedregel, som institutionsakkrediteringer, dvs. omfatter en samlet kvalitetsvurdering af hele organisationen. Copenhagen Business School deltager i tre internationale akkrediteringer: Den europæiske EQUIS, den amerikanske AACSB og den britiske AMBA. Sidstnævnte omfatter alene porteføljen af MBA/MPA programmer og organisationen i forbindelse hermed. Internationale akkrediteringer gennemføres med to formål:

1. International branding og positionering.
2. Kvalitetsmåling i forhold til den højeste internationale standard. Ligesom de nationale akkrediteringer er de internationale akkrediteringer led i den løbende interne kvalitetsudvikling af Copenhagen Business School.

Som det er tilfældet med de nationale akkrediteringer, omfatter samtlige internationale akkrediteringer først og fremmest udarbejdelse af en omfattende selvevalueringssrapport. På baggrund af denne gennemføres et ”peer review visit” af to-tre dages varighed, hvor reviewer-panelet dels gennemgår det omfattende dokumentationsmateriale, som er samlet i forbindelse med akkrediteringen, dels gennemfører en lang række interviews med ledelsen, forskere og undervisere, administrative medarbejdere, studerende, alumner samt virksomhedskontakter (corporate partners, advisory boards). På baggrund af de samlede indtryk fra besøget og selvevalueringssrapporten afgiver reviewer-panelet indstilling om akkreditering til den besluttende akkrediteringsmyndighed. Samtidig modtager Copenhagen Business School en detaljeret rapport over styrker og svage sider samt anbefalinger til kvalitetsforbedringer, hvor det vurderes at være påkrævet.

Selvevalueringsrapporterne udarbejdes af director of accreditation and quality assurance i samarbejde med Business Intelligence-enheden. Inden indsendelse drøftes rapporternes form og indhold indgående med ledelsen, bestyrelsen, akademisk råd, institut- og studieledere samt repræsentanter for medarbejdere og studerende. I forbindelse med peer review-besøget gennemgås rapporten indgående med alle, der deltager i interviews med peer review-panelet.

Resultatet af akkrediteringen modtages af ledelsen, hvor konklusioner og anbefalinger drøftes bredt med alle, der er involveret i det pågældende område. Ikke mindst disse drøftelser og beslutninger på basis heraf anses for et centralt element i den løbende kvalitetsudvikling. Da akkrediteringen gentages regelmæssigt (normalt hvert femte år) har Copenhagen Business School en løbende motivation for at bevare momentum i kvalitetsudviklingen.

Selvevalueringsrapporterne anvendes som reference og til at skabe overblik over den samlede organisation. Rapporternes data er de samme, som indgår i skolens Business Intelligence-system. I forbindelse med introduktion af nye medarbejdere anses rapporterne som et værdifuldt grundlag. Peer review-rapporterne med konklusioner og anbefalinger anvendes som reference i det løbende strategiske kvalitetsarbejde. Selve akkrediteringen anvendes i den internationale branding af Copenhagen Business School.

Bilag 1 Arbejdsgruppens sammensætning

Prorektor Jørgen Ole Bærenholdt, Roskilde Universitet
Prodekan Marianne Rostgård, Aalborg Universitet
Professor, dr.med. og rådgiver Mogens Hørder, Syddansk Universitet
Director of Accreditation and Quality Assurance Ole Stenvinkel Nilsson, Copenhagen Business School
Udviklingsleder Jane Andersen, IT-Universitetet
Chefkonsulent Lene Kyhse Bisgaard, Danmarks Tekniske Universitet
Chefkonsulent Peter Bøcher, Københavns Universitet
Chefkonsulent Steffen Skovfoged, Aarhus Universitet
Specialkonsulent Geeske de Witte Vestergaard, Roskilde Universitet
Chefkonsulent Wilbert van der Meer, Danske Universiteter

Kontorchef Søren Nedergaard, Universitets- og Bygningsstyrelsen
Specialkonsulent Anne-Kathrine Mandrup, Universitets- og Bygningsstyrelsen
Fuldmægtig Trine Marie Melchior Madsen, Universitets- og Bygningsstyrelsen

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 23/28

Bilag 2 Links til information om universiteternes kvalitetsarbejde

Syddansk Universitet

- Politikker og procedurer:
Kvalitetsmodel og -organisation:
http://www.sdu.dk/Om_SDU/Dokumentation_tal/Kvalitet%20og%20akkreditering/Kvalitetsmodel_og_organisation.aspx
Kvalitetspolitik:
http://www.sdu.dk/Om_SDU/Dokumentation_tal/Kvalitet%20og%20akkreditering/Kvalitetspolitik.aspx
Implementering og dokumentation:
http://www.sdu.dk/Om_SDU/Dokumentation_tal/Kvalitet%20og%20akkreditering/Implementering_og_dokumentation.aspx
- Evaluering af uddannelse og undervisning:
Delpolitik for prøveformer og undervisningsevaluering:
http://www.sdu.dk/~media/Files/Om_SDU/Dokumentation_tal/Kvalitetsudvikling/Delpolitikker2009/Delpolitik_for_proeveformer_og_undervisningsevaluering.ashx
- Kvalitetssikring af studieadministration:
Delpolitik for studieledelse og studieadministration:
http://www.sdu.dk/~media/Files/Om_SDU/Dokumentation_tal/Kvalitetsudvikling/Delpolitikker2009/Delpolitik_for_studieledelse_og_studieadministration.ashx
- Pædagogisk kompetenceudvikling:
Delpolitik for universitetspædagogik:
http://www.sdu.dk/~media/Files/Om_SDU/Dokumentation_tal/Kvalitetsudvikling/Delpolitikker2009/Delpolitik_for_universitetspaedagogik.ashx

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 24/28

Aarhus Universitet

- Samlet indgang til kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet:
<http://www.au.dk/uddkvalitet>
- Kursuskatalog:
<http://mit.au.dk/kursuskatalog>

Roskilde Universitet

- Information om kvalitetsarbejde:
www.ruc.dk/kvalitet/

Københavns Universitet

- Hjemmeside om kvalitet i uddannelserne:

www.uddannelseskvalitet.ku.dk

Hjemmesiden indeholder information om:

- Kvalitetssikring, herunder:
  - Kvalitetsmodel
  - Politik for kvalitetssikring
  - Årshjul for nye uddannelser
  - Forskningsbaseret uddannelse
  - Undervisningsevaluering
- Studiestatistik
- Evalueringsrapporter. Rapporterne offentliggøres på fakulteternes hjemmesider og vil fra efteråret 2009 samlet kunne ses på www.uddannelseskvalitet.ku.dk

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

- Københavns Universitets Uddannelsesstrategiske Råds hjemmeside om uddannelsesstrategiske tiltag:

<http://kuur.ku.dk/>

Hjemmesiden indeholder information om:

- Indre marked for universitetets studerende
- Studiemiljø-tiltag
- Kvalitetsudvikling, herunder
  - Akkreditering
  - Årshjul for uddannelser
  - Forskningsbaseret uddannelse
  - Undervisningsevaluering
- ”Copenhagen Masters of Excellence” uddannelser

Side 25/28

Københavns Universitet har i forsommeren 2009 igangsat et projekt om pædagogik og didaktik. Information om projektet vil fra efteråret 2009 blive offentlig gjort på:

<http://kuur.ku.dk/>

IT-Universitetet

- Kvalitetspolitikken:

<http://www1.itu.dk/sw198.asp>

<http://www1.itu.dk/graphics/ITUlibrary/>

- Samtlige kursusevalueringer og opfølgingsrapporter er tilgængelige på IT-Universitetets hjemmeside:

<http://www1.itu.dk/sw735.asp>

- Procedurerne for denne halvårslige kursusgennemgang er fastlagt af IT-Universitetets ledelse og detaljeret beskrevet i IT-Universitetets 'Håndbog i kursusadministration'
<http://www1.itu.dk/sw42624.asp>

Copenhagen Business School

- http://www.cbs.dk/om_cbs_campus/kvalitet/kvalitet_i_undervisningen

Danmarks Tekniske Universitet

- www.dtu.dk

Aalborg Universitet

- Politik for kvalitetssikring og kvalitetssikringsorganisation samt kvalitetsarbejdet generelt beskrives i universitetets kvalitetssikringshåndbog:
www.kvalitetssikring.aau.dk
- Kandidat- og aftagerundersøgelser offentliggøres på universitetets hjemmeside:
<http://cand.aau.dk>

Bilag 3 Links til love, bekendtgørelser, kvalifikationsrammen mm.

Link til love og bekendtgørelser:

- <http://www.ubst.dk/lovgivning/>

Link til vejledning om gennemsigtighed og åbenhed i universitetsuddannelser:

- <http://www.ubst.dk/publikationer>

Findes under overskriften vejledninger.

Link til Kvalifikationsrammen for videregående uddannelser på CIRIUS' hjemmeside:

- <http://www.ciriisonline.dk/dokumentation/kvalifikationsrammer/dansk-videregaende-uddannelser>

Link til de europæiske standarder for kvalitetssikring (på engelsk) på det Europæiske Kvalitetssikringsregister for Videregående Uddannelser's (EQAR)hjemmeside:

- <http://www.eqar.eu/application/criteria.html>

Link til Tuning-projektet:

- <http://tuning.unideusto.org/tuningeu/>

Bilag 4 De europæiske standarder for intern kvalitetssikring på de videregående uddannelsesinstitutioner

1.1 Politikker og procedurer for kvalitetssikring

Uddannelsesinstitutionerne skal have en politik og dertil knyttede procedurer til at sikre kvaliteten og standarden af deres uddannelser og grader. De skal også eksplicit forpligte sig til at udvikle en kultur, som anerkender betydningen af kvalitet og kvalitetssikring i deres arbejde. For at opnå dette skal institutionerne udvikle og implementere en strategi for løbende kvalitetssikring. Strategien, politikken og procedurerne skal have formel status og være offentligt tilgængelige, og studerende og andre interessenter skal have en rolle i udmøntningen af dem.

1.2 Godkendelse, tilsyn og regelmæssig evaluering af uddannelser og grader

Uddannelsesinstitutionerne skal have formelle mekanismer for, hvordan uddannelser og grader godkendes og evalueres, samt for hvordan der føres tilsyn med uddannelser og grader.

1.3 Bedømmelse af de studerende

De studerende skal bedømmes på baggrund af kriterier, regler og procedurer, der er offentligt tilgængelige, og som anvendes konsistent.

1.4 Kvalitetssikring af undervisere

Uddannelsesinstitutionerne skal have metoder og procedurer, der sikrer, at underviserne er kompetente og kvalificerede til at udføre deres arbejde. Disse metoder og procedurer skal være tilgængelige i forbindelse med eksterne evalueringer og skal kommenteres i rapporterne.

1.5 Læringsressourcer og støtte til de studerende

Uddannelsesinstitutionerne skal sikre, at der for hver uddannelse er tilstrækkelige ressourcer til at støtte de studerendes læring.

1.6 Informationssystemer

Uddannelsesinstitutionerne skal sikre, at de indsamler, analyserer og anvender relevant information for effektivt at kunne styre deres uddannelser og andre aktiviteter.

1.7 Offentlig information

Uddannelsesinstitutionerne skal regelmæssigt offentliggøre ajourført, upartisk og objektiv kvantitativ og kvalitativ information om de uddannelser og grader, de udbyder.